

Onderwerp Evaluatie terugbrengen duur maatschappelijke begeleiding aan statushouders van 2 naar 1 jaar	
Nummer	2022/550350
Portefeuillehouder	Roduner, F.J.
Programma/beleidsveld	3.1 Werk
Afdeling	WI
Auteur	Nijburg, D.
Telefoonnummer	06 383 97 971
Email	dnijburg@haarlem.nl
Kernboodschap	In de commissie Samenleving van 13 januari is toegezegd (BAZ 2022/48297) om het terugbrengen van de duur van de maatschappelijke begeleiding aan statushouders te evalueren op basis van de ervaringen van de Sociaal Wijkteams. Doel van de evaluatie is om aan de hand van de beschikbare data in kaart te brengen wat de belangrijkste uitkomsten zijn van het terugbrengen van de maatschappelijke begeleiding van 2 naar 1 jaar met ingang van 1 januari 2020. Op basis van de beschikbare data kan er geen verschil gemeten worden of statushouders met 1 jaar begeleiding vaker een beroep doen op het Sociaal Wijkteam dan een statushouder die 2 jaar begeleiding heeft gehad van Vluchtelingenwerk. Ook kan er geen conclusie getrokken worden dat als gevolg van het terugbrengen van de duur van de begeleiding er een verschuiving of toename is geweest in het aantal hulpvragen en begeleidingstrajecten van statushouders. Uit de evaluatie blijkt wel dat het type casuïstiek dat bij Sociaal Wijkteams terechtkomt divers was en ook nog steeds is. In maart 2023 volgt een bredere evaluatie van het eerste jaar uitvoering van de nieuwe wet Inburgering. Hierin wordt ook de taak maatschappelijke begeleiding als onderdeel van de nieuwe wet meegenomen.
Behandelvoorstel voor commissie	Het college stuurt de informatienota ter kennisname naar de commissie Samenleving. Het college stelt voor BAZ 2022/48297 hiermee af te doen.
Relevante eerdere besluiten	- Informatienota Wet inburgering 2021 in commissie Samenleving 4 juni 2020, (2020/71992). - Informatienota Financiële middelen voor in- en uitvoering Wet inburgering en overbrugging aanbod statushouders 1^e helft 2021 in commissie Samenleving 25 september 2020, (2020/773955). - Collegebesluit Doelstellingen en wijze van verwerving Wet inburgering 2021, in de commissie Samenleving 4 februari 2021, (2021/1004097). - Collegebesluit Beleidsregel Wet inburgering Haarlem 2022, in de commissie Samenleving 2 december 2021, (2021/584819).

	- Uitvoeringsnota nieuwe Wet inburgering in de gemeente Haarlem in de commissie Samenleving 13 januari 2022, (2021/596363) .
Besluit College d.d. 25 april 2022	1. Het college stelt de informatienota aan de commissie vast. de secretaris, de burgemeester,

Inleiding

Naar aanleiding van de bespreking van de uitvoeringsnota inburgering in de commissie Samenleving van 13 januari is er toegezegd ([BAZ 2022/48297](#)) om het terugbrengen van de duur van de maatschappelijke begeleiding, uitgevoerd door Vluchtelingenwerk Nederland, te evalueren op basis van de ervaringen van de Sociaal Wijkteams. Per 1 januari 2020 is de duur van de maatschappelijk begeleiding teruggebracht van 2 naar 1 jaar begeleiding. Dit betekent dat statushouders die per 2020 gehuisvest worden de eerste 12 maanden maatschappelijke begeleiding kregen aangeboden in de gemeente. Voor 1 januari 2020 kregen statushouders in de gemeente 2 jaar maatschappelijke begeleiding aangeboden. De reden om de duur te verkorten was tweeledig. Inhoudelijk gezien om alvast voor te sorteren op de nieuwe Wet inburgering en financieel omdat afgesproken was dat rijksbudget werkbudget is. Voor de uitvoering van de maatschappelijke begeleiding ontvangt de gemeente een rijksbudget per statushouder. Raad is in mei 2020 geïnformeerd over de extra kosten die 2 jaar maatschappelijke begeleiding oplevert ([2020/220783](#)). Er is vervolgens geen verzoek geweest om extra budget beschikbaar te stellen via de kadernota.

Doel van de evaluatie is om aan de hand van de beschikbare data bij de Sociaal Wijkteams in kaart te brengen wat de belangrijkste uitkomsten zijn van het terugbrengen van de maatschappelijke begeleiding van 2 naar 1 jaar met ingang van 1 januari 2020. Het is belangrijk om bij de uitkomsten uit de evaluatie rekening te houden dat er per 1 januari 2022 een gewijzigde situatie is onder de nieuwe Wet inburgering (WI 2021). Met de nieuwe wet is de wettelijke taak maatschappelijke begeleiding gewijzigd en krijgt de gemeente een belangrijke regietaak over het inburgeringstraject van statushouders. Maatschappelijke begeleiding blijft wel een cruciaal onderdeel om statushouders een goede start te geven in de gemeente.

Maatschappelijke begeleiding onder de Wet inburgering 2013

Sinds 1 oktober 2017 maakt maatschappelijke begeleiding deel uit van de Wet inburgering 2013. De gemeente is verplicht deze ondersteuning aan te bieden. Voor Haarlem is de afgelopen jaren de maatschappelijke begeleiding uitgevoerd door vrijwilligers van Vluchtelingenwerk Nederland. Wettelijk gezien omvat maatschappelijke begeleiding (onder de WI 2013) de volgende onderdelen:

1. *Praktische hulp bij het regelen van basisvoorzieningen*: ondersteuning en coaching van statushouders bij het regelen van praktische zaken en het wegwijs maken in de gemeente. Het gaat bijvoorbeeld om hulp bij inschrijvingen, het aanvragen van een uitkering, openen van een bankrekening, betalen van rekeningen, huur, verzekeringen, regelen van onderwijs, maar ook het kennismaken met de buurt zoals bibliotheek, buurthuis of gemeentehuis.
2. *Hulp bij het starten van de inburgering*: informatie over het inburgeringstraject en hulp bij het vinden van een geschikte inburgeringscursus.
3. *Stimuleren van participatie en integratie*: begeleiding, coaching en kennismaking met maatschappelijke organisaties, informatie over onderwijs, (vrijwilligers)werk.

Ook onder Wet inburgering 2021 blijft de maatschappelijke begeleiding aan statushouders een taak die vanuit de gemeente aangeboden wordt. De komende jaren wordt dit eveneens door Vluchtelingenwerk uitgevoerd. De taak wijzigt wel ten opzichte van de maatschappelijke begeleiding onder de oude wet. Waar de maatschappelijke begeleiding onder de oude wet zich nog richt op drie componenten, is dat onder de nieuwe wet nog maar op 2, zie onderstaande figuur.

Maatschappelijke begeleiding WI 2013	Maatschappelijke begeleiding WI 2021
1. Praktische hulp bij het regelen van basisvoorzieningen	1. Praktische hulp bij het regelen van basisvoorzieningen
2. Hulp bij het starten van de inburgering	2. Voorlichting over de basisvoorzieningen in de Nederlandse samenleving
3. Stimuleren van participatie en integratie	

De component hulp bij het starten van de inburgering is namelijk onderdeel van het persoonlijk Plan inburgering en Participatie (PIP). Deze taak ligt niet meer bij de maatschappelijke begeleider, maar bij de gemeente. De klantmanager van de gemeente krijgt een regierol en adviseert en maakt afspraken met de statushouder over de invulling van het inburgeringstraject. De statushouder krijgt de optie om 1 van de 3 leerroutes te volgen. Ook krijgt de gemeente de taak statushouders de eerste zes maanden verplicht financieel te ontzorgen en te coachen. Het financieel ontzorgen wordt uitgevoerd door budgetcoaches van de gemeente.

2. Kernboodschap

Op basis van de beschikbare data kan er geen verschil gemeten worden of statushouders met 1 jaar begeleiding vaker een beroep doen op het Sociaal Wijkteam dan een statushouder die 2 jaar begeleiding heeft gehad van Vluchtelingenwerk. Ook kan er geen conclusie getrokken worden dat er een verschuiving of toename is geweest in het aantal hulpvragen en begeleidingstrajecten van statushouders als gevolg van het terugbrengen van de maatschappelijke begeleiding vanaf januari 2020. Uit de evaluatie blijkt wel dat het type casuïstiek van statushouders dat bij Sociaal Wijkteams terecht komt divers was en ook nog steeds is.

In maart 2023 volgt een bredere evaluatie van het eerste jaar uitvoering van de nieuwe wet Inburgering. Hierin wordt ook de taak maatschappelijke begeleiding als onderdeel van de nieuwe wet meegenomen.

2.1 Te weinig kwantitatieve data beschikbaar bij Sociaal Wijkteams om een verschil te meten.

Omdat het Sociaal Wijkteam als uitgangspunt heeft dienstverlening te leveren en toegankelijk te zijn voor alle Haarlemmers, wordt er bij aanmelding geregistreerd op hulpvraag en niet op kenmerken van de inwoner. Statushouders staan dus niet als zodanig geregistreerd, wel wordt indien van toepassing de verwijzer vermeld. Met de beschikbare kwantitatieve data uit het Sociaal Wijkteam valt dus niet te meten of sinds het terugbrengen van de duur van de maatschappelijk begeleiding er verschillen zijn in de groep die 1 jaar en de groep die 2 jaar maatschappelijke begeleiding hebben gehad.

2.2 Ervaringen van medewerkers uit de Sociaal Wijkteams: geen merkbaar verschil in het aantal statushouders dat beroep doet op Sociaal Wijkteam als gevolg van terugbrengen duur maatschappelijk begeleiding.

De medewerkers uit de Sociaal Wijkteams¹ geven aan dat zij geen verschil ervaren in de hoeveelheid hulpvragen van de groep statushouders als gevolg van het terugbrengen van de maatschappelijke begeleiding. Dit komt ook doordat het voor de medewerkers niet inzichtelijk is of het daadwerkelijk om statushouders gaat en als dat laatste wel duidelijk is, of ze dan 1 of 2 jaar maatschappelijke begeleiding hebben gehad. Een deel van de statushouders die eind 2019 gestart zijn met de maatschappelijke begeleiding hadden nog 2 jaar begeleiding en dus tot eind 2021 begeleiding gehad.

2.3 Casuïstiek van statushouders bij Sociaal Wijkteams was en is nog steeds divers.

De medewerkers uit de Sociaal Wijkteams geven aan dat ze rondom statushouders te maken hebben met verschillend type casuïstiek. Er is als gevolg van het terugbrengen van de duur van de begeleiding niet een toename van één type casuïstiek. Het type hulpvraag of begeleidingstraject was bij 2 jaar en is nu ook bij 1 jaar begeleiding nog steeds divers. Wat medewerkers in de wijkteams in casuïstiek bij statushouders terugzien is het bieden van ondersteuning bij het invullen van formulieren en uitleg van brieven van instanties. Voorbeelden zijn een aanvraag voor een verblijfsvergunning of gezinshereniging. Ook blijft ondersteuning bij geldzaken een terugkerend thema. Het gaat om hulp bij internetbankieren, het treffen van betalingsregelingen en overzicht krijgen en houden over uitgaven. Daarnaast zijn er ook statushouders die zich melden met ernstigere problematiek zoals psychosociale problemen of trauma's waarbij vaak specialistische hulp moet worden ingeschakeld. Het wijkteam heeft dan een belangrijke verwijzende functie.

¹ Een teamleider en 2 aandachtsfunctionarissen statushouders uit de Sociaal Wijkteams Noord en Zuid. In hun reacties zijn ook signalen en informatie meegenomen van collega's uit de andere wijkteams in Haarlem.

De ervaring van afgelopen 2 jaar laat zien dat de diversiteit van de casuïstiek niet direct te herleiden valt naar het terugbrengen van de duur van de maatschappelijke begeleiding. Statushouders die zich melden bij het wijkteam hebben vaak gemeenschappelijk dat zij een laag Nederlands taalniveau en beperkte digitale vaardigheden hebben. Ze missen kennis van systemen in Nederland om zelfredzaam te zijn. Ze begrijpen vaak niet wat ze met brieven of betalingen aan moeten, waarom ze het doen en welke verantwoordelijkheid ze hierin hebben.

3. Consequenties

3.1 Er is sprake van een gewijzigde situatie vanaf 1 januari 2022 waarin de taak maatschappelijke begeleiding er anders uit ziet en de gemeente een regierol op inburgering heeft.

Zoals aangegeven ziet de maatschappelijke begeleiding er onder de nieuwe wet anders uit dan afgelopen jaren. De maatschappelijke begeleiding omvat praktische hulp bij basisvoorzieningen en het wegwijs maken in de gemeente en Nederlandse samenleving. De taken hulp bij het starten inburgering (inschrijving bij een taalschool) en het stimuleren van participatie zijn in de nieuwe situatie formele taken van de gemeente. Via het Persoonlijk Inburgeringsplan (PIP) houdt de klantmanager van de statushouder vinger aan de pols over de inburgering en stelt afspraken bij waar nodig. Ook is het financieel ontzorgen gedurende de eerste zes maanden een nieuwe taak van de gemeente, waarin de budgetcoach de vaste lasten inhoudt en de statushouder professionele budgetcoaching krijgt om zicht te houden over financiën en zelfstandig betalingen te kunnen doen. De komende tijd moet de praktijk gaan uitwijzen hoe al deze nieuwe inburgeringsonderdelen in de praktijk werken en of aanpassing nodig zal zijn.

3.2 Versterken van de samenwerking met de zelforganisaties

Een positieve noot is wel dat de medewerkers van het wijkteam zien dat de zelforganisaties een belangrijk rol spelen voor statushouders/migrantengroepen. Zij zijn actief in de wijken en nemen hiermee mogelijk ook hulpvragen weg en versterken de zelfredzaamheid van de statushouders. Om deze samenwerking een extra impuls te geven is er in Schalkwijk een pilot gestart waarin een werkgroep is gevormd met daarin vertegenwoordigers van Stichting Somaliërs Haarlem & omgeving (SSHO), Stichting Samen, en 3 Sociaal Wijkteams. Zij komen geregeld bij elkaar en gaan aan de slag om de samenwerking verder te versterken en uit te breiden. Tegelijkertijd organiseren zij concrete activiteiten om de samenwerking daadwerkelijk vorm te geven.

3.3 Iedere statushouder krijgt een warme overdracht naar Sociaal Wijkteam na afronding maatschappelijke begeleiding.

De ervaringen van het wijkteam van de afgelopen jaren lijken er wel op te duiden dat statushouders zich pas melden bij het wijkteam zodra problemen zijn opgestapeld. Het is daarom essentieel om een warme overdracht bij afronding maatschappelijke begeleiding te organiseren richting het Sociaal Wijkteam. In het nieuwe contract maatschappelijke begeleiding (vanaf 1 januari 2022) is daarom ook als afspraak opgenomen dat elke statushouder door Vluchtelingenwerk via een warme overdracht wordt overgedragen richting het Sociaal Wijkteam. Doel van deze overdracht is de statushouder

kennis te laten maken met het wijkteam en informatie te geven over wat het Sociaal Wijkteam voor de statushouder kan betekenen. In het geval er direct een begeleidingsbehoefte is, kan deze gelijk door het wijkteam verder worden opgepakt. In dat geval wordt in een driegesprek ingepland tussen de statushouder, Vluchtelingenwerk en de medewerker van het wijkteam een plan gemaakt en vindt de overdracht plaats.

Tijdens het brugklasprogramma en de maatschappelijke begeleiding is er actief aandacht voor het Sociaal Wijkteam door het betreffende wijkteam te bezoeken. Op deze manier maken statushouders in de eerste fase van huisvesting en hun inburgeringstraject ook al kennis met het Sociaal Wijkteam. Ook tijdens de maatschappelijke begeleiding kan de statushouder of Vluchtelingenwerk altijd terecht bij het Sociaal Wijkteam.

4. Vervolg

U wordt in maart 2023 geïnformeerd over de evaluatie van het eerste jaar uitvoering van de nieuwe wet inburgering, toezegging (BAZ 2021/0077223). Hierin zal ook de taak maatschappelijke begeleiding als onderdeel van de nieuwe wet inburgering terugkomen.

5. Bijlagen

Geen